

Raadsvergadering d.d. 27 februari 2025

Zaaknummer Z24134065

Onderwerp: Evaluatierapport en beleidsvoorstel inwonersparticipatie

Portefeuillehouder: Wethouder Dijkshoorn

Aan de raad.

Voorstel

1. Het Evaluatierapport inwonersparticipatie en de beleidskaders voor de inwonersparticipatie vast te stellen, te weten:
  - Betrek inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium;
  - Kies bij elk onderwerp en stadium de best passende vorm volgens de participatieladder.
  - Hanteer de Impactmeter als stelregel bij het bepalen hoe intensief de participatie zou moeten zijn over een bepaald project of beleidsonderwerp;
  - Investeer in een lerende organisatie en in een betere en meer consistente uitvoeringspraktijk door het aanstellen van een adviseur inwonersparticipatie. Die verzamelt en deelt kennis, en denkt mee met ambtenaren over het beste moment en de beste wijze waarop zij inwoners kunnen betrekken;
  - Meer aandacht voor participatie aan het begin van trajecten door een participatieplan te maken. Door actieve bewoners daarbij te betrekken weet je wat er leeft en speelt in de gemeenschap, en welke vragen je kunt verwachten;
  - Stap van formele advisering via de Koepel Sociaal Domein over naar een situatie waarin we meer informeel en direct met inwoners in gesprek gaan over het sociaal beleid en over wat zij zelf en samen kunnen doen;
  - Stel cliëntpanels in voor inwoners die gebruik maken van een van de sociaal domeinwetten zodat zij medezeggenschap hebben over de wijze waarop de gemeente die wetten uitvoert;
  - Maak een laagdrempelig loket voor inwonersinitiatieven en zet het budget daarvoor in via dorps- en wijkraden waar die er zijn. Waar ze er niet zijn, blijven we werken met aanvragen;
  - Bepaal (vooraf) voor welke uitvoeringsprocessen of projecten we de tevredenheid van inwoners willen meten zodat we die kunnen meewegen bij de evaluatie ervan;
  - Spreek af dat als inwoners of maatschappelijke organisaties uitvoerende taken willen overnemen van de gemeente, we op dat moment bepalen hoe we met dat initiatief omgaan (pas maatwerk toe in plaats van vooraf spelregels vast te stellen);
  - Formuleer als ambitie binnen deze raadsperiode na vaststelling van deze beleidskaders:
    - Dat de raad ten aanzien van een aantal nog te benoemen onderwerpen met het college heeft besproken hoe het (participatie)proces voor dat onderwerp eruit komt te zien en vooraf kaders en inhoud mee heeft gegeven;
    - Dat in beleidsvoorstellen en projectplannen voor zowel belanghebbenden als gemeenteraadsleden duidelijk en transparant is hoe uitvoering is gegeven aan het participatiebeleid, wat daar uit is gekomen, wat daarvan is verwerkt en hoe, wat daarvan niet is verwerkt en waarom;
    - Dat de verwachting die de gemeente wekt over het participatieproces en de mate van invloed goed aansluit met hoe daar uitvoering aan is gegeven;

- Dat de organisatie voldoende weet wat er leeft en speelt om te voorkomen dat we worden verrast tijdens de participatie;
  - Dat er betekenisvolle stappen zijn gezet om de stem en belangen van specifieke groepen beter te horen en mee te wegen in de besluitvorming, waaronder het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda waarin staat hoe we mensen met een beperking betrekken bij beleid en projecten die hun belangen raken ('praat niet over ons, zonder ons').
2. In te stemmen met scenario B, waarbij een adviseur inwonersparticipatie tijdelijk wordt aangesteld (0,5 fte) en daarvoor in 2025 een beroep te doen op de beschikbare middelen (inclusief die voor inwonersinitiatieven) en het college, na evaluatie, opdracht te geven om in de begroting 2026 een voorstel te doen voor structurele dekking.

Kern van het voorstel, samenvatting

In september 2024 heeft uw raad kennis genomen van de evaluatie van het inwonersparticipatiebeleid en de voorstellen voor wijziging van het beleid. De raad heeft daarbij enkele richtinggevende uitspraken gedaan. Die richting is verwerkt in het bijgevoegde voorstel, op een aspect na. Het is niet mogelijk om binnen de bestaande budgetten en formatie ruimte vrij te maken voor het aanstellen van een adviseur inwonersparticipatie.

Op dit punt zal de raad een andere keuze moeten maken. In deze voordracht schetsen we daartoe twee scenario's. We stellen de raad voor om in te stemmen met scenario B, waarbij de beschikbare middelen (inclusief die voor inwonersinitiatieven) in 2025 tijdelijk worden ingezet voor de financiering van een adviseur inwonersparticipatie.

Beleidsdoelstelling / Maatschappelijk effect

- Vergroten van het vertrouwen van inwoners in de gemeente,
- Beter weten wat er speelt en leeft waardoor we minder vaak verrast worden,
- Betere communicatie en verwachttingsmanagement,
- Voldoen aan de wettelijk verplichting om medezeggenschap te beiden aan de mensen die gebruik maken van de sociale domeinwetten,
- Minder administratie voor inwoners die een bijdrage vragen voor een initiatief.

Toelichting en argumenten

Het inwonersparticipatiebeleid is geëvalueerd met inwoners en medewerkers en in lijn gebracht met de recente wetswijziging 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Dat heeft geleid tot een aantal voorstellen tot wijziging van zowel kaders als uitvoering. De kaders zijn gebaseerd op de twaalf succesfactoren die inwoners hebben genoemd. De raad stelt de kaders vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

In september 2024 heeft uw raad kennis genomen van de ambtelijke 80%-versie van het beleidsvoorstel. Het daarin vervatte ambitieniveau was om meer eenduidigheid aan te brengen in de uitvoering van de inwonersparticipatie, met veel aandacht voor de communicatie en het verwachttingsmanagement naar de inwoners toe. De ambtelijke organisatie zou gaan werken met eenduidige handvatten. Het voorstel was een deskundige sparringpartner (adviseur inwonersparticipatie) bij de afdeling Communicatie aan te stellen. Verder was het voorstel over te stappen van formele advisering via de Koepel Sociaal Domein naar een direct gesprek met de inwoners.

In de raadsvergadering van 12 september 2024 onderschreef de raad het voorgestelde ambitieniveau zoals vervat in de 80%-versie van het beleidsvoorstel. Daarbij deed de raad de volgende richting-gevende uitspraken:

- Voeg aan de voorkant van het proces een extra stap toe waardoor inwoners, nog voordat de plannen met pen worden ingetekend, hun inzichten kunnen laten horen over toekomstige bouwplannen;
- Richt de organisatie rond participatie zodanig in dat medewerkers van de gemeente weten wat er speelt en leeft onder inwoners;
- Stel een adviseur participatie aan die de organisatie helpt dit tot in de haarvaten ingebed te krijgen zonder daarvoor extra structurele kosten te maken;
- Vraag in iedere aanbesteding de betrokken projectontwikkelaar(s) en /of aannemer(s) om een participatieplan te maken volgens ons participatiebeleid;
- Werk een voorstel uit voor een ideeënloket waarbij inwoners op een laagdrempelige manier gefaciliteerd worden bij het realiseren van plannen en ideeën;
- Laat aanvragen voor inwonersinitiatieven als dat mogelijk is via wijk- dorps- of adviesraden lopen;
- Versimpel het aanvragen van subsidies voor wijks- en dorpsraden en subsidies voor inwonersinitiatieven en verduidelijk de spelregels voor aanvragen voor inwonersinitiatieven.

Deze richting is grotendeels verwerkt in het bijgevoegde beleidsvoorstel:

- De motie 'Geef ruimte aan bewonersinitiatieven – ideeënloket' is uitgewerkt in paragraaf 5.4.
- De motie 'Aanpassingen in het voorgestelde participatiebeleid' is op verschillende plekken in de nota verwerkt. Deze motie betreft de wens om inwoners al aan het begin van het proces te betrekken. Voorstellen van die strekking zaten reeds in het ambtelijke concept verwerkt en zijn aangevuld met punten uit de motie.

In de beleidsnota zijn de aanpassingen in het stuk sinds de ambtelijke '80% versie' die de raad eerder heeft ontvangen **geel gemarkeerd**.

Eén aspect uit de richtinggevende uitspraken is niet verwerkt: het is niet mogelijk om binnen de bestaande budgetten en formatie ruimte vrij te maken voor het aanstellen van een adviseur inwonersparticipatie die de implementatie van de plannen begeleidt en de ambities bewaakt. Voor de begroting 2025 is alle ruimte die er was reeds ingeleverd.

Op dit punt zal de raad een andere keuze moeten maken. We schetsen daarbij twee scenario's:

- A. Leg bij het inzetten van de beschikbare budgetten de nadruk op inwonersinitiatieven en stel de ambitie ten aanzien van de werkwijze van de organisatie ten aanzien van inwonersparticipatie naar beneden bij;
- B. Leg bij het inzetten van de beschikbare budgetten de nadruk op de gewenste verandering van de werkwijze van de organisatie ten aanzien van inwonersparticipatie.

Hieronder lichten we eerst de beschikbare middelen toe, en daarna de twee opties voor de inzet van die middelen.

Welke budgetten zijn beschikbaar voor inwonersparticipatie?

In de begroting is iets meer dan een ton (ca. € 104.000,-) gereserveerd voor inwonersparticipatie:

- € 30.000,- werkbudget. Hieruit zijn de kosten van de evaluatie betaald en zullen de incidentele kosten voor de implementatie van het beleid worden bekostigd, zoals het maken van een 'handleiding/handreiking inwonersparticipatie';
- € 25.000,- voor inwonersinitiatieven;
- € 30.000,- voor de Koepel Sociaal Domein;
- Ca. € 19.000,- voor dorps- en wijkraden (ca. € 14.000,- voor de jaarsubsidies en € 5.000,- voor vergaderkosten van het Gezamenlijk Dorpsradenoverleg e.d.).

Binnen deze budgetten heeft de raad enige ruimte om andere accenten te leggen:

- Een werkbudget is tot op zekere hoogte altijd nodig. De hoogte kan echter naar beneden worden bijgesteld. Het college zal de raad dan voor incidentele, grotere uitgaven moeten vragen om budget beschikbaar te stellen. Bijvoorbeeld voor het maken van de handleiding/handreiking;
- Het beschikbaar stellen van bijdragen voor inwonersinitiatieven is niet wettelijk verplicht. Het staat de raad vrij om deze middelen (€ 25.000,-) anders in te zetten;
- De Koepel Sociaal Domein heeft twee hoofdtaken. Ten eerste: gevraagd en ongevraagd adviseren over het sociale domein in brede zin. Het tweede is het bieden van medezeggenschap aan inwoners die gebruik maken van de sociale domeinwetten. De gemeente is wettelijk verplicht om medezeggenschap te bieden, maar is vrij in de vorm waarop zij die organiseert. Indien de raad instemt met het voorstel om de advisering voortaan niet meer via de KSD te laten lopen, zullen er nog steeds uitvoeringskosten zijn. Enerzijds voor het organiseren van de medezeggenschap, anderzijds voor het organiseren van een meer direct gesprek met inwoners. De inschatting is wel dat deze kosten lager zullen zijn dan het huidige budget van € 30.000,-;
- Het faciliteren van dorps- en wijkraden en het Gezamenlijk Dorpsradenoverleg is niet wettelijk verplicht. Indien de raad zou besluiten het subsidiebudget te verlagen, heeft dat gevolgen voor het functioneren en voortbestaan van de dorps- en wijkraden. Snijden in het budget voor vergaderkosten e.a. heeft minder verstrekkende gevolgen. Het GDO vindt nu afwisselend in een van de kernen plaats. Het zou echter ook kunnen plaatsvinden in het vergadercentrum van de gemeente in Volendam.

Scenario A

In dit scenario legt de raad de nadruk op inwonersinitiatieven. De budgetten blijven hetzelfde, maar het budget voor inwonersinitiatieven wordt deels via de dorps- en wijkraden ingezet, volgens de voorwaarden zoals genoemd in het beleidsvoorstel.

De maximale ruimte om middelen vrij te maken voor de implementatie in 2025 is dan:

- € 20.000,- door verlaging van het werkbudget;
- € 5.000,- door het vergaderbudget van het GDO te schrappen.

Dit is een kwart van het benodigde bedrag voor de implementatie van de voorstellen. De inschatting is dat een 0,25 formatieplaats onvoldoende is om de gewenste veranderingen goed te begeleiden, en dat het lastig wordt om een ervaren kracht te interesseren in de functie. Dit brengt een reëel risico met zich mee dat in de uitvoering relatief weinig verandert. Medewerkers blijven dan grotendeels hetzelfde doen, met hetzelfde resultaat als nu.

Scenario B

In dit scenario legt de raad de nadruk op de ambitie en de gewenste verandering, en benut maximaal de ruimte binnen de bestaande budgetten voor de implementatie van de voorstellen.

De maximale ruimte om middelen vrij te maken voor de implementatie in 2025 is:

- € 25.000,- door het tijdelijk schrappen van de middelen voor inwonersinitiatieven;
- € 20.000,- door verlaging van het werkbudget;
- € 5.000,- door het tijdelijk schrappen van het vergaderbudget van het GDO.

Er is dan € 50.000,- beschikbaar voor het aanstellen van een adviseur inwonersparticipatie. Dit betekent ca. 0,5 fte. Het college zal de vinger aan de pols houden of dit voldoende is om de implementatie goed te begeleiden.

Bij de begroting 2026 zal het college een voorstel voorleggen om de dekking structureel te regelen. Op dat moment bekijken we ook de mogelijkheid om vanaf 2026 weer budget beschikbaar te stellen voor inwonersinitiatieven.

Financiële middelen en effecten begroting

De vergoeding aan de Koepel Sociaal Domein (KSD) bedraagt € 30.000,-. Als de raad instemt met het voorstel om te stoppen met formele advisering via de KSD, dan valt dit bedrag (vanaf 2026) vrij. De jaarsubsidie van de Koepel Sociaal Domein kan pas per 1 januari 2026 definitief worden beëindigd, tenzij de KSD instemt met eerdere beëindiging. Daarom houden we in dit voorstel geen rekening met eventuele vrijval van dit bedrag in 2025.

Uitvoering of vervolgproces

Na vaststelling van de nota zal het college een participatieverordening opstellen en aan de raad voorleggen. Tezelfdertijd zal het college de raad voorstellen om de verordening op de Koepel Sociaal Domein in te trekken. Vervolgens beëindigt het college de jaarlijkse vergoeding aan de KSD.

De huidige projectgroep evaluatie inwonersparticipatiebeleid wordt omgevormd tot een begeleidingsgroep voor de implementatie van het beleid. Zij gaat onder andere aan de slag met een concept participatieverordening die te zijner tijd aan de raad zal worden voorgelegd ter vaststelling. Verder zal het college een concept Lokale Inclusie Agenda aan de raad voorleggen voor het einde van deze raadsperiode.

Als de raad kiest voor scenario A, dan zal het college de beleidsvoorstellen aanpassen op het lagere ambitieniveau. Het college past de subsidieregelingen voor inwonersinitiatieven en die voor dorps- en wijkraden aan en legt die aan de raad voor.

Als de raad kiest voor scenario B, dan doet het college een voorstel voor structurele dekking van de formatie in de begroting 2026. Het college past de subsidieregeling voor dorps- en wijkraden aan en legt die aan de raad voor.

Participatie en communicatie

De Lokale Inclusie Agenda wordt in samenspraak met inwoners vormgegeven.

Indien de raad kiest voor scenario A, dan zal het college het online loket voor inwonersinitiatieven in samenspraak met inwoners vormgeven. De raad wordt dan geïnformeerd zodra dit loket gereed is.

Rapportage en evaluatie

De begeleidingsgroep zal de vinger aan de pols houden ten aanzien van de implementatie van de voorstellen. Als dat nodig is, volgt bijstelling van de plannen. Indien ook bijstelling van de kaders nodig is, leggen wij daartoe een voorstel aan uw raad voor.

Aan het einde van deze raadsperiode informeren wij uw raad over de stand van zaken van de implementatie tot dan toe, en de mate waarin dat tot de gewenste verbeteringen heeft geleid.

Achterliggende documenten en eerder genomen besluiten

- In de [themabijeenkomst van 28 september 2023](#) zijn de aanleidingen voor de evaluatie en de aanpak (het evaluatieproces) aan u gepresenteerd;
- Tijdens de [themabijeenkomst van 8 februari 2024](#) is de rol van de raad bij participatie verkend: waar lopen raads(commis)sieleden tegen aan en wat heeft de raad nodig om de verschillende rollen (kaderstellend, controlerend, volksvertegenwoordigend) goed te kunnen vervullen;
- Op [3 september 2024](#) zijn de uitkomsten van het evaluatieproces en de ambtelijke voorstellen voor aanpassing van het inwonersparticipatiebeleid aan de raad gepresenteerd en konden vragen worden gesteld;
- Tijdens het [raadsplein van 12 september 2024](#) hebben de fracties richtinggevende uitspraken gedaan. In [de raadsvergadering](#) heeft de raad vervolgens twee moties aangenomen. De moties zijn als bijlagen bij het stuk bijgevoegd.

In het raadsplein van 12 september 2024 heeft het college u desgevraagd toegezegd om u middels een raadsinformatiebrief te informeren over de uitkomsten van de participatie over het voorliggende voorstel. Aangezien de participatie uitgebreid is beschreven in bijlage 4, leek het ons niet zinvol om hier een aparte raadsinformatiebrief voor op te stellen.

Bijlagen

Concept Evaluatierapport en beleidsvoorstel inwonersparticipatie

Bijlage 2. Overzicht van de verschillende partijen en welke rol zij hebben t.a.v. inwonersparticipatie

Bijlage 3. De impactmeter

Bijlage 4. Overzicht van de opgehaalde inbreng en de wijze waarop die is verwerkt

Bijlage 5. Motie 'Geef ruimte aan bewonersinitiatieven – ideeënloket'

Bijlage 6. Motie 'Aanpassingen in het voorgestelde participatiebeleid'

Edam-Volendam, d.d. 21 januari 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris,
C. Rijnberg

de burgemeester,
L.J. Sievers.